

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1Sk/1/2018
Identifikačné číslo spisu: 8017200213
Dátum vydania rozhodnutia: 26.02.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Igor Belko
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:8017200213.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako kasačný súd v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Igora Belka a členov senátu JUDr. Mariána Trenčana a JUDr. Jany Hatalovej, PhD., v právnej veci sťažovateľky (pôv. žalobkyňa): J. X., bytom W. Č.. XX, právne zastúpená: JUDr. Jana Šepel'ová, advokátka, so sídlom Štefánikova 17, Humenné, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom Ul. 29. augusta č. 8 a 10, 813 63 Bratislava, o správnej žalobe v sociálnych veciach, o kasačnej sťažnosti sťažovateľky proti rozsudku Krajského súdu v Prešove sp. zn. 6Sa/7/2017-47 zo dňa 4. októbra 2017, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť z a m i e t a .

Sťažovateľke náhradu trov kasačného konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

1. Sociálna poisťovňa, ústredie (ďalej len „prvostupňový správny orgán“) rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X zo dňa 18.07.2016 podľa § 70 ods. 1 a podľa § 293ax zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení účinnom pre prejednávanú právnu vec (ďalej len „zák. č. 461/2003 Z.z.“) a podľa článku 52 ods. 1 Nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (ďalej len „koordinačné nariadenie“) zamietla žiadosť sťažovateľky o invalidný dôchodok. Rozhodnutie odôvodnila tým, že pred vznikom invalidity opätovne určenej po 31. decembri 2009 spolu s dobou poistenia získanou podľa právnych predpisov Českej republiky získala sťažovateľka 12 rokov a 283 dní obdobia dôchodkového poistenia. Ďalej konštatovala, že sťažovateľka ako poistenc vo veku nad 45 rokov nesplnila podmienku najmenej 15 rokov obdobia dôchodkového poistenia na vznik nároku na invalidný dôchodok.

2. Zdravotný stav sťažovateľky bol posúdený posudkovým lekárom sociálneho poistenia Sociálnej poisťovne, pobočka Humenné, výsledkom ktorého je Lekárska správa - odborný posudok o invalidite zo

dňa 29.03.2016, v ktorom bola konštatovaná invalidita u sťažovateľky z dôvodu poklesu jej schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o 75 % v porovnaní so zdravou fyzickou osobou.

3. Na odvolanie sťažovateľky Generálny riaditeľ Sociálnej poisťovne (ďalej len „žalovaný“) rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X zo dňa 19.01.2017 (ďalej len „preskúmané rozhodnutie“) podľa § 215 ods. 4 zák. č. 461/2003 Z.z. zmenil rozhodnutie prvostupňového správneho orgánu tak, že podľa § 70 ods. 1, § 293ax, § 112 ods. 1, § 82 a § 293ce zák. č. 461/2003 Z.z. sa sťažovateľke od 04.03.2013 priznáva invalidný dôchodok v sume 40,70 € mesačne.

4. V odvolacom konaní bola u navrhovateľky aj naďalej ponechaná miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v porovnaní so zdravou fyzickou osobou 75 %. Potrebný počet rokov obdobia dôchodkového poistenia na vznik nároku na invalidný dôchodok u poistenca vo veku nad 40 rokov do 45 rokov je najmenej 10 rokov a zisťuje sa z obdobia pred dňom, od ktorého bol opätovne podľa § 293ax ods. 2 zákona v znení zákona č. 449/2008 Z. z. určený vznik invalidity po 31. decembri 2009. Žalovaný s poukazom na ustanovenie § 293ax ods. 1, § 112 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z., uviedol, že sťažovateľka pred dňom vzniku invalidity, t.j. pred 01.01.2010 získala podľa právnych predpisov Slovenskej republiky a podľa právnych predpisov Českej republiky 12 rokov a 283 dní obdobia dôchodkového poistenia, čím splnila podmienku potrebného počtu rokov obdobia dôchodkového poistenia na vznik nároku na invalidný dôchodok. Pri posúdení nároku na dôchodok a určení jeho sumy boli zhodnotené všetky preukázané obdobia dôchodkového poistenia získané podľa právnych predpisov Slovenskej republiky a obdobia poistenia získané podľa právnych predpisov Českej republiky potvrdené príslušnou inštitúciou (vrátane dôb, ktoré sa za obdobie dôchodkového poistenia podľa zákona považujú). Následne žalovaný podrobne opísal výpočet sumy invalidného dôchodku sťažovateľky.

5. Vo včas podanej správnej žalobe v sociálnych veciach podľa § 199 a nasl. zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „S.s.p.“) sťažovateľka namietala, nezhodnotenie doby nezamestnanosti ako náhradnej doby podľa zákona č. 100/1988 o sociálnom zabezpečení v znení účinnom do 31.12.2000 (ďalej len „zák. č. 100/1988 Z.z.“). Ďalej považovala za preukázané, že v období od roku 1984 do 2009 bola väčšinou nezamestnaná a vedená na úrade práce. Táto skutočnosť vyplýva aj z osobného listu dôchodkového poistenia, ktoré tvorí prílohu preskúmaného rozhodnutia a z ktorej vyplýva, že v rokoch 1984 až 2000 jej neboli započítané do doby dôchodkového poistenia žiadne dni rozhodujúceho obdobia. Je toho názoru, že jej patrí invalidný dôchodok od začiatku invalidity, t.j. od 20.06.2003 a nie až od 04.03.2013, tak ako to uvádza žalovaný.

6. Krajský súd v konaní podľa § 199 S.s.p. dospel k záveru o nedôvodnosti podanej správnej žaloby z týchto dôvodov:

7. O nároku sťažovateľky na invalidný dôchodok rozhodovala Sociálna poisťovňa, ústredie skorším rozhodnutím č. XXX XXX XXXX zo dňa 15.04.2004, podľa ktorého je sťažovateľka invalidnou odo dňa 20.06.2003, avšak nezískala potrebný počet rokov obdobia dôchodkového poistenia a preto nemala nárok na dôchodok od 20.06.2003.

8. V období od 01.09.1980 do 31.10.1987 bola sťažovateľka zamestnaná v Slezan Bavnárske závody, n.p. Frídek-Místek, Česká republika, od 01.11.1987 do 15.05.1988 je evidovaná ako doba starostlivosti o dieťa, od 16.05.1988 do 05.01.1997 nezamestnaná, neevidovaná, nepracovala, od 06.01.1997 do 20.03.1997 zamestnaná v DAISY, N. Y., U stromovky 56, Havířov, Česká republika, od 23.01.1997 do 30.06.1997 pracovná neschopnosť Česká republika, od 01.07.1997 do 12.10.1999 nezamestnaná, neevidovaná, nepracovala a od 13.10.1999 do 31.05.2002 nezamestnaná, evidovaná na Úrade práce, sociálnych vecí a rodiny Humenné.

9. Sťažovateľka požiadala o invalidný dôchodok v Českej republike, pričom Česká správa sociálneho zabezpečenia rozhodnutím č. N.-X.X.XXXX-XXX/XXX XXX XXXX zo dňa 07.09.2016 pre nesplnenie podmienok jej žiadosť zamietla. Podľa prílohy k tomuto rozhodnutiu sťažovateľka mala započítanú dobu poistenia v Českej republike od 01.09.1980 až do 31.12.1997 a od 13.10.1999 do

26.11.2006 na území Slovenskej republiky. Od 01.11.1987 do 14.05.1989 jej bolo započítané obdobie starostlivosti o dieťa, od 11.09.1991 do 28.09.1991 bolo obdobie nezamestnanosti ako náhradná doba, ďalšiu náhradnú dobu získala v období od 21.03.1997 do 31.12.1997. Od 13.10. do 31.12.1999 podľa osobného listu dôchodkového poistenia, ktorý tvorí prílohu preskúmaného rozhodnutia bola ako náhradná doba sťažovateľke započítané toto obdobie vrátane roku 2000 od 01.01. do 31.12. Sťažovateľka bola nezamestnaná a evidovaná na Úrade práce, sociálnych vecí a rodiny, Humenné v období od 26.05.2004 do 31.01.2005, od 01.01.2006 do 28.06.2006 a od 01.06.2009 ku dňu rozhodnutia krajského súdu.

10. Podľa § 255 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. sa za obdobie dôchodkového poistenia považuje aj zamestnanie a náhradná doba získané pred 1. januárom 2004 podľa zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov. Do zamestnania sa na dôchodkové účely započíta aj v období pred 01. januárom 2001 doba vedenia v evidencii nezamestnaných a v období od 01. januára 2001 do 31.12.2003 doba vyplácania podpory v nezamestnanosti (§ 169c ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb.). Pretože vyššie uvedené obdobie trvalo v období po 31.12.2000 a počas neho nebola žalobkyni vyplácaná podpora v nezamestnanosti, toto obdobie nebolo považované za náhradnú dobu ani za obdobie dôchodkového poistenia. S prihliadnutím na ust. § 60 zák. č. 461/2003 Z.z. nebolo hodnotené ani obdobie vedenia v evidencii nezamestnaných od 26.05.2004 do 31.01.2005, od 01.01.2006 do 28.06.2006 a od 01.06.2009 do 31.04.2014.

11. K dohode o pracovnej činnosti, podľa ktorej mala sťažovateľka vykonávať v Stavebnom bytovom družstve Havířov práce od roku 1990 (do kedy tieto práce u tohto zamestnávateľa vykonávala však nevedela preukázať) krajský súd poukázal na potvrdenie z Českej správy sociálneho zabezpečenia, podľa ktorého jej toto obdobie ako obdobie zamestnania nebolo zhodnotené. Proti rozhodnutiu o zamietnutí žiadosti o invalidný dôchodok vydaného Českou správou sociálneho zabezpečenia ani proti obdobiam dôchodkového poistenia, ktoré tvorili prílohu tohto rozhodnutia nepodala odvolanie a nenamietala, že jej neboli zhodnotené aj ďalšie obdobia dôchodkového poistenia v Českej republike.

12. Krajský súd záverom konštatoval, že postup žalovaného pri určení sumy invalidného dôchodku bol v súlade so zákonom.

13. Proti rozsudku krajského súdu sťažovateľka v zákonnej lehote podala kasačnú sťažnosť z dôvodu podľa § 440 ods. 1 písm. f) a g), t.j. krajský súd nesprávnym procesným postupom znemožnil účastníkovi konania, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces a rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci. Najmä uviedla, že podľa zák. č. 100/1988 Zb. účinnom do 31.12.2000 pre účely dôchodkového poistenia bolo možné hodnotiť dobu nezamestnanosti náhradnou dobou, ktorú bolo potrebné do doby dôchodkového poistenia zarátat.

14. V rozhodujúcom období (roky 1984-2009) bola sťažovateľka väčšinou nezamestnaná, vedená na úrade práce, čo vyplýva aj z osobného listu dôchodkového poistenia. Podľa osobného listu dôchodkového poistenia za roky 1984-2009 sťažovateľke neboli započítané do doby dôchodkového poistenia žiadne dni rozhodujúceho obdobia.

15. Na pojednávaní pre krajským súdom predložila Dohodu o pracovnej činnosti, preukazujúcu výkon práce pre Stavebné bytové družstvo Havířov od roku 1990. Práce mala sťažovateľka vykonávať do roku 1998. Aj toto obdobie malo byť hodnotené ako obdobie dôchodkového poistenia.

16. Nakoľko sa krajský súd uspokojil s tým, že sťažovateľka proti rozhodnutiu Českej správy sociálneho zabezpečenia nepodala odvolanie (nenamietala nezhodnotenie vyššie uvedenej doby v Českej republike) a dokazovanie v tomto smere nedoplnil, porušil právo sťažovateľky na spravodlivý proces. Keďže krajský súd predčasne rozhodol bez úplného zistenia skutkového stavu, následne vec nesprávne právne posúdil.

17. Záverom navrhla, aby kasačný súd napadnutý rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na

ďalšie konanie a sťažovateľke priznal náhradu trov konania v plnom rozsahu.

18. Žalovaný vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti zo dňa 15.01.2018 uviedol, že sťažovateľke boli zhodnotené všetky preukázané obdobia dôchodkového poistenia, pričom získanie ďalšieho obdobia nebolo preukázané. Obdobia vedenia v evidencii nezamestnaných v rokoch 1999 až 2000 boli v nároku na invalidný dôchodok a v jeho sume zhodnotené a ďalšie obdobie dôchodkového poistenia získané v cudzine v rokoch 1984 - 2000 nie je obdobím dôchodkového poistenia podľa § 60 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. Navrhol, aby kasačný súd zamietol kasačnú sťažnosť a nepriznal náhradu trov sťažovateľke.

19. Senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky konajúci ako kasačný súd (§ 438 ods. 2 S.s.p.) predovšetkým postupom podľa § 452 ods. 1 v spojení s § 439 S.s.p. preskúmal prípustnosť kasačnej sťažnosti a z toho vyplývajúce možné dôvody jej odmietnutia. Po zistení, že kasačnú sťažnosť podala sťažovateľka v lehote včas (§ 443 ods. 1 S.s.p.) s prihliadnutím na neformálnosť posudzovania kasačnej sťažnosti (§ 453 ods. 2 v spojení s § 203 ods. 2 S.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu spolu s konaním, ktoré predchádzalo jeho vydaniu, a jednomyseľne (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch) dospel k záveru, že kasačná sťažnosť nie je dôvodná, preto ju zamietol (§ 461 S.s.p.).

20. Rozhodol bez nariadenia pojednávania (§ 455 S.s.p.) s tým, že deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený na úradnej tabuli súdu a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky. Rozsudok bol verejne vyhlásený dňa 26. februára 2019 (§ 137 ods. 4 v spojení s § 452 ods. 1 S.s.p.).

Podľa § 255 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. za obdobie dôchodkového poistenia sa považuje aj zamestnanie a náhradná doba získané pred 1. januárom 2004 podľa predpisov účinných pred 1. januárom 2004, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 169c ods. 1 zák. č. 100/1988 Zb. doba nezamestnanosti získaná do 31. decembra 2000 sa hodnotí od 1. januára 2001 podľa predpisov platných v období, v ktorom táto doba bola získaná.

Podľa § 8 ods. 1 zák. č. 100/1988 Zb. v znení zákona č. 446/2000 Z.z. ak zamestnanie trvalo aspoň rok započítavajú sa doňho tieto náhradné doby:

... d) doba, po ktorú sa evidovanému nezamestnanému vyplácala podpora v nezamestnanosti podľa osobitného predpisu.

21. V prejednávanej právnej veci bolo aj naďalej sporné zhodnotenie dôb nezamestnanosti sťažovateľky, ktoré získala v období rokov 1984-2000 (kedy bola sťažovateľka väčšinou nezamestnaná).

22. S účinnosťou od 1. januára 2001 je podľa § 9 ods. 1 písm. d) zákona č. 100/1988 Z.z. o sociálnom zabezpečení v znení zákona č. 446/2000 Z.z. náhradnou dobou len doba, po ktorú sa evidovanému nezamestnanému vyplácala podpora v nezamestnanosti podľa osobitného predpisu.

23. Podľa osobného listu dôchodkového poistenia, ktorý je prílohou rozhodnutia Českej správy sociálneho zabezpečenia č. N.-X.X.XXXX-XXX/XXX XXX XXXX zo dňa 07.09.2016, sťažovateľka na území Českej republiky získala dobu poistenia od 01.09.1980 do 18.05.1983 (do 18. roku veku), od 19.05.1983 do 31.10.1987 (zamestnanie), od 01.11.1987 do 14.05.1989 (starostlivosť o dieťa, započítaná ako náhradná doba), od 11.09. - 28.09.1991 (nezamestnanosť, započítaná ako náhradná doba), od 08.06. - 22.06.1992 (zamestnanie), od 06.01. - 20.03.1997 (poistenie) a od 21.03. - 31.12.1997 (náhradná doba). Rovnako boli doby poistenia sťažovateľky, získané na území Českej republiky, vymedzené v tlačive SED P5000, zaslanom Českou správou sociálneho zabezpečenia žalovanému.

24. Podľa údajov uvedených v žiadosti sťažovateľky o invalidný dôchodok bola táto od 16.05.1988 do 05.01.1997 a od 01.07.1997 do 12.10.1999 nezamestnaná- neevidovaná, uvedené obdobia (okrem v predchádzajúcom bode uvedených dôb) nebolo navrhovateľke hodnotené. Následne obdobie evidovanej nezamestnanosti od 13.10.1999 do 31.12.2000 bolo žalovaným hodnotené ako doba poistenia.

25. Z obsahu administratívneho spisu nevyplývalo, že by sťažovateľka získala v rozhodujúcom období

ďalšie doby poistenia. V podanej správnej žalobe, ako aj v kasačnej sťažnosti navyše vôbec nekonkretizovala, ktoré obdobia jej mali byť zhodnotené (okrem poukazu na obdobie rokov 1984-2000), ani žiadnym hodnoverným spôsobom nepreukázala získanie iných dôb dôchodkového poistenia.

26. Vo vzťahu k namietanému nezhodnoteniu doby zamestnania v Českej republike kasačný súd uvádza, že pokiaľ žiadateľ dôchodok pracoval v jednej z členských krajín Európskej únie alebo Európskeho hospodárskeho priestoru, posudzuje a potvrdzuje získanie dôb poistenia na dôchodkové účely príslušná inštitúcia (nositeľ sociálneho zabezpečenia) tohto štátu. Inštitúcia v mieste výkonu zamestnania posúdi získané doby dôchodkového poistenia podľa vlastných právnych predpisov a potvrdí ich získanie na predpísanom tlačíve.

Podľa čl. 5 ods. 1 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia dokumenty vydané inštitúciou členského štátu, ktoré osvedčujú situáciu osoby na účely uplatnenia základného nariadenia a vykonávacieho nariadenia, ako aj podporné doklady, na základe ktorých boli dokumenty vydané, uznávajú inštitúcie iných členských štátov, pokiaľ ich členský štát, v ktorom boli vydané, nezrušil ani nevyhlásil za neplatné.

27. Námietku týkajúcu sa Dohody o pracovnej činnosti pre Stavebné bytové družstvo Havířov (podľa tvrdenia sťažovateľky mala pracovnú činnosť vykonávať v období rokov 1990-1998), ktorú sťažovateľka predložila krajskému súdu na pojednávaní dňa 04.10.2017, kasačný súd nepovažoval za dôvodnú. Sťažovateľka sa uvedenou námietkou domáhala zhodnotenia doby pracovnej činnosti v Českej republike. V zmysle vyššie citovaných podkladov od Českej správy sociálneho zabezpečenia (osobný list dôchodkového poistenia a tlačivo SED P5000) nositeľ sociálneho zabezpečenia v Českej republike neviduje u sťažovateľky takéto doby dôchodkového poistenia. Ak je na účely nároku na dôchodkovú dávku z dôchodkového poistenia Slovenskej republiky potrebné prihlásiť aj na doby poistenia získané v inom štáte, na ktorý sa vzťahujú koordinačné nariadenia Európskej únie, alebo v zmluvnom štáte, tieto doby možno započítať len na základe potvrdenia nositeľa sociálneho poistenia tohto štátu, ktorý posúdi získané doby poistenia podľa právnych predpisov daného štátu a potvrdí ich získanie žalovanému (Sociálnej poisťovni). Preto pokiaľ sťažovateľka namieta získanie ďalších dôb dôchodkového poistenia v inom členskom štáte Európskej únie, pričom o svojom tvrdení nedokáže predložiť hodnoverný doklad, nemožno vytknúť žalovanému, resp. krajskému súdu, že sa pri posudzovaní nároku sťažovateľky aj naďalej pridržiaval údajov potvrdených Českou správou sociálneho zabezpečenia.

28. S namietaným porušením práva sťažovateľky na spravodlivý proces sa kasačný súd nestotožnil. Z obsahu zápisnice o pojednávaní zo dňa 04.10.2017, ako aj z napadnutého rozsudku vyplynulo, že krajský súd sa so sťažovateľkou predloženou dohodou o pracovnej činnosti zaoberal a následne v rozhodnutí aj náležite vysporiadal.

29. Z uvedených dôvodov dospel kasačný súd k záveru, že krajský súd neporušil zákon, keď správnu žalobu zamietol, kasačná sťažnosť teda nie je dôvodná a preto ju v súlade s ust. § 461 S.s.p zamietol.

30. O trovách konania rozhodol kasačný súd podľa § 467 ods. 1 S.s.p. v spojení s § 167 ods. 1 S.s.p. tak, že sťažovateľke, ktorá bola v konaní neúspešná nárok na náhradu trov kasačného konania nepriznal.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku riadny opravný prostriedok n i e j e prípustný.